

קסעים מתוך הדו"ח החדש של אבקר-המדינה

מבקר-המדינה, ד"ר נבוצאל

ה הוצאות לביטחון המדינה, כותב מבקר המדינה הד"ר נבוצאל, בהקדמה לדו"ח וחשבון השנתי העשירי, "הן הסיבה העיקרית לכך שכיסוי התקציב הממשלתי עודנו דורש חלק גדול במיוחד מן ההכנסה הלאומית וכל אורח בישראל חש במשקלו. חסכון, יעילות ותקינות בניהול הפעולות הממשלתיות חשובים בזמני חירום לא פחות אלא אף יותר מתמיד, כדי להבטיח שההוצאה לא תעלה על הדרוש באמת ותהיה לתועלת מירבית."

חסכון ויעילות. האומנם?

קריאה בדו"ח העבה (9000 עמוד) מוכיחה, כי המשק כולו אינו מנוהל בהתאם לכללים המנחים בדרך-כלל מדינה הנמצאת במלחמה עקובה מדם זה שלוש שנים.

הביקורת הקטלנית של המבקר אינה פוסחת כימעט על אף משרד ממשלתי. החל במשרד-הביטחון וכלה במשרדי החינוך והעבודה. בכל מיקרה עומדת הביקורת על תופעה חמורה אחת: עיסקות כספיות ומינהליות מסובכות, נעשות על דעת גורם או אפילו אדם אחד בלבד, שיקולי אדם זה אינם תואמים תמיד את טובת הציבור.

"העולם הזה" הקפיד תמיד להתריע על גילויי בזבזנות ושחיתות במינהל הציבורי. פרשיות רבות שהסעירו לאחר-מכן את המדינה כולה נתגלו לראשונה על-ידי צוותי חקירה של "העולם הזה". מתוך אלפי מימצאי הביקורת בחרנו הפעם בקשה נושאים, הנוגעים לעצם קיומו וחיינו של האזרח הקטן. "העולם הזה" נמנע מהעלאת פרשיות כלכליות סבוכות המוזכרות בדין-וחשבון. צימצמנו עצמנו בגילויי פכים קטנים של בזבז, מחדלים משועים וזילזול באזרח — זילזול בעצם זכותו ליהנות משרותי המדינה. זהו זילזול שאינו נובע לרוב מכוונות רעות אלא מהזנחה, טיפשות, והגרוע מכל — שאגנות לגורל כספי הציבור.

ביזבזות, מחדלים וזילזול

יתירה מזו: הנתונים מוכיחים כי משעה שעברה הגרייה לידי קבלן פרטי, נגררו מכוניות במספר העולה פי שלוש על מספר המכוניות שנגררו על-ידי המשטרה עצמה.

עד יוני 1968 נגרר הרכב במרחב מחוז תל-אביב באמצעות מכוניות גרר של ה"משטרה" לאחר השלמת אגרת גרייה לפי תקנות, נמסר ביצוע גריית הרכב לידי קבלן, הקשור בחוזה עם משטרת ישראל. לפי החוזה הוא חייב לפעול על פי הוראותיה של המשטרה בכל הנוגע לגריית רכב, בין שתהיה ומסירתו לבעלי החוקיים.

בשנת 1966 נגררו באמצעות מכוניות הגרר של המשטרה 2,876 כלי רכב (240 ל"י חודש בממוצע); בשנת 1967 — 2,478 כלי רכב (207 לחודש בממוצע); ואילו באמצעות מכוניות הגרר של הקבלן נגררו, בשנה הראשונה להפעלתן (מ"מ 14.6.1968 עד 30.6.1969) 8,701 כלי רכב (825 לחודש ב"ממוצע). באותה תקופה שולם לקבלן הגורר סך של 181,240 ל"י. ההכנסות המשוערות מאגרת הגרייה מסתכמות בכ"מ 260,000 ל"י.

לפי פקודת התעבורה (סעיף 70 א(3)), הוצאות הפעולות בקשר לגריית רכב מוטלות על בעל הרכב, והוא יהיה חייב להחזיר את הרכב למשטרה לקבלן האזרחי בעבור הגרייה ל"י בלבד, עמד מבקר המדינה על הסטייה בין גביית אגרה בסך 30 ל"י, כפי שנקבע בתקנות התעבורה, לבין הוראת הפקודה. בעקבות הביקורת ביקשה משטרת ישראל ממשד החתבורה לעיין מחדש בעניין גובה האגרה.

בעקבות תלונות, שנסבו על הגרייה על-ידי קבלן, מינה ראש אגף האירגון במטה הארצי של המשטרה, במאי 1969, צוות מחקר מורכב משלושה קציני משטרה לבדיקת הנושא. הצוות המליץ לקיים את הסדר הגרייה על-ידי קבלן אזרחי; לבדוק לעיתים מוזמנות את ההנחיות לגריית רכב כדי ליישם אותן ולהתאימן למצבים המשתנים; לחדד החלפת אנשי המשטרה המועסקים בגרייה לפחות אחת לחודש ולהרחיב את ההסכרה בקרב הציבור, בכל אמצעי התקשורת בנושא גריית רכב.

גריית רכב מהווה שימוש בכוח, בתוקף מעמדה הממלכתי של המשטרה; היא נועדה לצורך השגת מטרה ציבורית, ועם זה רגיל שים כלפיה בעלי הרכב במיוחד. על כן עדיף היה, לדעת הביקורת, אילו ביצעה ה"החשן בעמוד 22)

מזל לחיילים ולנשי ההתיישבות העובדת. בעוד שבאמפיתאטרון היו 25,000 מקומות ישיבה, ז.א. 50,000 מקומות לשני ערבי המופע גם יחד, לא נמכרו לשני ערבי ה"מופע אלא 27,500 כרטיסים בלבד.

זילזול בזכויות איש המילואים

ב התאם להוראות רשאית יחידה לקרוא את חייליה לשירות רגיל לשם ביצוע תכנית העבודה, שאושרה על-ידי ה"מטה הכללי או המפקדה הממונה, ובמסגרת מיכנסת ימי המילואים שהוקצבו לה. גיוס לשירות מיוחד טעון אישור של אגף ה"מטה הכללי או אגף כוח אדם במטכ"ל. ב"כל מקרה יש לשלוח לחייל הודעה מוקדמת על מועד השירות, לפחות שישה שבועות לפני תאריך ההתיישבות. במקרים יוצאים מן הכלל מותר — באישור מפקד חיל או ראש אגף ב"מטה הכללי — לקרוא לחייל להתייצב בתוך תקופה קצרה יותר.

ב ביקורת על שירות בתיהסוהר, קובע מבקר המדינה: אחד ממפקדי בתי-הכלא העניש בניגוד לפקודות הקבע ככליאה במבודד עם תזונת עונשין. יש להתייחס בחומרה לעובדה של הענישת עצורים ככליאה במבודד בניגוד לפקודות המשטרה. בדיקת מעקב העלתה, כי מפקד בית-הכלא ממשך להעניש עצורים ככליאה ב"מבודד עם תזונת עונשין.

קנסות בלתי-חוקיים בגריית רכב

ז יזה בעיריכה אינו מתלונן על ש"ט גריית המכוניות החונות במקום אסור על-ידי המשטרה? אולם האם ידעת כי סכום הכסף שהנך משלם עבור הגרייה אינו חוקי?

מזל לחיילים ולנשי ההתיישבות העובדת. בעוד שבאמפיתאטרון היו 25,000 מקומות ישיבה, ז.א. 50,000 מקומות לשני ערבי המופע גם יחד, לא נמכרו לשני ערבי ה"מופע אלא 27,500 כרטיסים בלבד.

זילזול בזכויות איש המילואים

ב התאם להוראות רשאית יחידה לקרוא את חייליה לשירות רגיל לשם ביצוע תכנית העבודה, שאושרה על-ידי ה"מטה הכללי או המפקדה הממונה, ובמסגרת מיכנסת ימי המילואים שהוקצבו לה. גיוס לשירות מיוחד טעון אישור של אגף ה"מטה הכללי או אגף כוח אדם במטכ"ל. ב"כל מקרה יש לשלוח לחייל הודעה מוקדמת על מועד השירות, לפחות שישה שבועות לפני תאריך ההתיישבות. במקרים יוצאים מן הכלל מותר — באישור מפקד חיל או ראש אגף ב"מטה הכללי — לקרוא לחייל להתייצב בתוך תקופה קצרה יותר.

ב ביקורת על שירות בתיהסוהר, קובע מבקר המדינה: אחד ממפקדי בתי-הכלא העניש בניגוד לפקודות הקבע ככליאה במבודד עם תזונת עונשין. יש להתייחס בחומרה לעובדה של הענישת עצורים ככליאה במבודד בניגוד לפקודות המשטרה. בדיקת מעקב העלתה, כי מפקד בית-הכלא ממשך להעניש עצורים ככליאה ב"מבודד עם תזונת עונשין.

קנסות בלתי-חוקיים בגריית רכב

ז יזה בעיריכה אינו מתלונן על ש"ט גריית המכוניות החונות במקום אסור על-ידי המשטרה? אולם האם ידעת כי סכום הכסף שהנך משלם עבור הגרייה אינו חוקי?

יתרה מזו: הנתונים מוכיחים כי משעה שעברה הגרייה לידי קבלן פרטי, נגררו מכוניות במספר העולה פי שלוש על מספר המכוניות שנגררו על-ידי המשטרה עצמה.

עד יוני 1968 נגרר הרכב במרחב מחוז תל-אביב באמצעות מכוניות גרר של ה"משטרה" לאחר השלמת אגרת גרייה לפי תקנות, נמסר ביצוע גריית הרכב לידי קבלן, הקשור בחוזה עם משטרת ישראל. לפי החוזה הוא חייב לפעול על פי הוראותיה של המשטרה בכל הנוגע לגריית רכב, בין שתהיה ומסירתו לבעלי החוקיים.

בשנת 1966 נגררו באמצעות מכוניות הגרר של המשטרה 2,876 כלי רכב (240 ל"י חודש בממוצע); בשנת 1967 — 2,478 כלי רכב (207 לחודש בממוצע); ואילו באמצעות מכוניות הגרר של הקבלן נגררו, בשנה הראשונה להפעלתן (מ"מ 14.6.1968 עד 30.6.1969) 8,701 כלי רכב (825 לחודש ב"ממוצע). באותה תקופה שולם לקבלן הגורר סך של 181,240 ל"י. ההכנסות המשוערות מאגרת הגרייה מסתכמות בכ"מ 260,000 ל"י.

לפי פקודת התעבורה (סעיף 70 א(3)), הוצאות הפעולות בקשר לגריית רכב מוטלות על בעל הרכב, והוא יהיה חייב להחזיר את הרכב למשטרה לקבלן האזרחי בעבור הגרייה ל"י בלבד, עמד מבקר המדינה על הסטייה בין גביית אגרה בסך 30 ל"י, כפי שנקבע בתקנות התעבורה, לבין הוראת הפקודה. בעקבות הביקורת ביקשה משטרת ישראל ממשד החתבורה לעיין מחדש בעניין גובה האגרה.

בעקבות תלונות, שנסבו על הגרייה על-ידי קבלן, מינה ראש אגף האירגון במטה הארצי של המשטרה, במאי 1969, צוות מחקר מורכב משלושה קציני משטרה לבדיקת הנושא. הצוות המליץ לקיים את הסדר הגרייה על-ידי קבלן אזרחי; לבדוק לעיתים מוזמנות את ההנחיות לגריית רכב כדי ליישם אותן ולהתאימן למצבים המשתנים; לחדד החלפת אנשי המשטרה המועסקים בגרייה לפחות אחת לחודש ולהרחיב את ההסכרה בקרב הציבור, בכל אמצעי התקשורת בנושא גריית רכב.